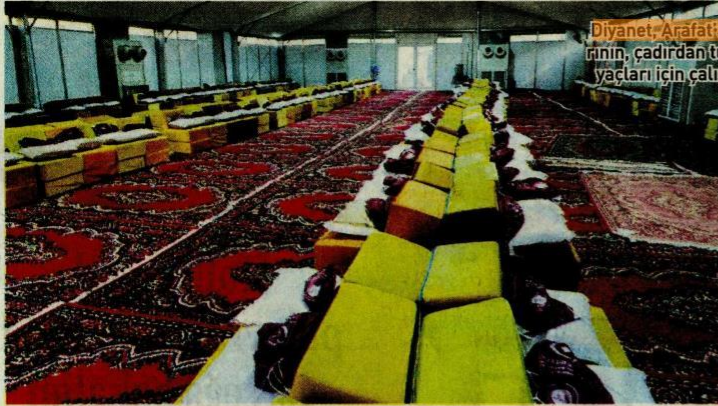

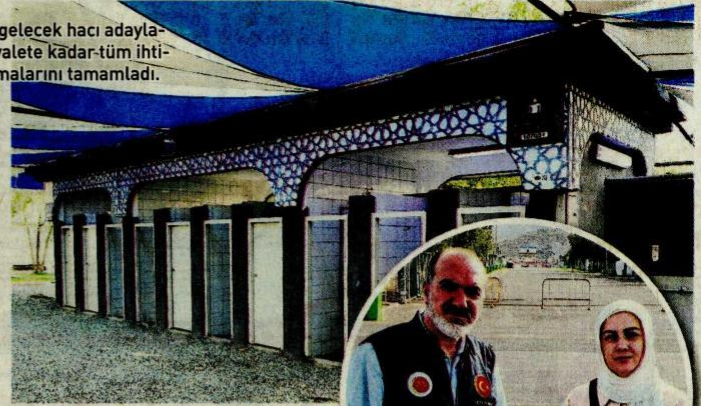
**BASIN ve HALKLA İLİŞKİLER
MÜŞAVİRLİĞİ**

Gazete Kupürleri

21.05.2026

Diyanet, Arafat'ta gelecek hacı adaylarının, çadırdan tuvalete kadar tüm ihtiyaçları için çalışmalarını tamamladı.

Dr. Halil Kılıç

ARAFAT İÇİN BÜYÜK HAZIRLIK

3 milyon hacı adayı 26 Mayıs arife günü Arafat'a çıkmak için gün sayıyor. Ben de yer ve göğün "Lebbeyk Allahümme lebbeck" telbiyesiyle çınlayacağı o günün hazırlıklarını görmek için dün Arafat'a gitim. **Din İşleri Yüksek Kurulu** Uzmanı Dr. Halil Kılıç hocamız ile birlikte hazırlıkları yakından izledim

Hz. Muhammed, "Hac Arafat'tır" demiş. Bu nedenle hacca gelenler şimdi 26 Mayıs arife günü Arafat'a çıkmak için gün sayıyor. **Diyanet İşleri Başkanlığı** ise Türkiye'den gelen hacı kafileleri için Arafat'ta hazırlıklarını son hızla ve titizlikle sürdürüyor. Arafat'ta bulunmadan hac ibadeti geçerli olmayacağından hacı adaylarının Arafat'ta vakfe yapması şart. Bu nedenle 26 Mayıs Salı günü yani **Kurban Bayramı**'ndan bir gün önce arife günü dünyanın çeşitli ülkelerinden hacca gelen yaklaşık 3 milyon hacı adayı, Arafat'a çıkacak. Arafat'ta vakfeye durmanın anlamı hacıların arife günü öğle vaktinden bayram sabahına kadar olan süre içinde Arafat sınırları içinde bir müddet durması, dua etmesi ve tövbe etmesidir.

HAZIRLIKLARI YAKINDAN İZLEDİM

İşte yer ve göğün "Lebbeyk Allahümme lebbeck" telbiyesiyle çınlayacağı o günün hazırlıklarını

Gül KIREKLO / MEKKE

görmek için dün sabah **Din İşleri Yüksek Kurulu** Uzmanı Dr. Halil Kılıç hocamızla birlikte Arafat'a gittim. Arafat, Müzdelife, Mina'yı dolaştım. Suudi Arabistan yetkilileri Arafat için teyakkuzda. Her yer güvenlik güçlerinin kontrolü altında. **Hac** yolu, tertemiz, pırl pırl... Gecenin geçirileceği çadırlar, büyük bir nizam içinde kurulmuş.

HACI OLMANIN ŞARTI

Dr. Kılıç hocamız söze, "Arafat vakfesinin yapıldığı yere bu yollardan gidiyoruz. Yılın 364 günü Arafat'a gidin. Turistik gezi yapmış olursunuz. Ama işte o bir gün Arafat'ta bulunduğunuzda hacı olursunuz. O da haftaya salı günü inşallah. Rabb'im orada toplanmayı hepimize nasip eylesin" diyerek

söze başlıyor.

Dr. Kılıç hocamız, "Şu an **Mekke**'ye gelen hacı adaylarımızın sayısı 60 bine ulaştı. Yaklaşık 23 bin hacı adayımız en son 22 Mayıs'ta **kutsal** topraklara ulaşmış olacak. 25 Mayıs Salı günü sadece bizim ülkemizden 83 bin hacı adayımızla hep birlikte Arafat'a çıkacağız" dedi.

ÇADIRLAR A'DAN Z'YE DÜŞÜNÜLDÜ

Dr. Kılıç, şunları anlattı: "Dünyanın çeşitli ülkelerinden yaklaşık 3 milyon kişiyle beraber Arafat'ta olacağız. Yaklaşık olarak bizim 400 kafilemiz var. Bu 400 kafilenin kimisi birleştirilir.

Hacılarımız için Arafat'ta ortalama olarak 250 çadır kuruldu. Yani Ankara'dan gelen kafilenin çadırı ayrı. Diğer şehirlerden gelen kafilelerin çadırları ayrı. **Diyanet İşleri Başkanlığı**, çadırlardaki halılardan koltuklara, bataniyelere kadar hacılarımızın her şeyini titizlikle organize ediyor."

Şeytan taşlamayla ilgili ise Dr. Kılıç hocamız şu bilgileri verdi: "Şeytana taş atarken aklınıza en çok yaptığınız günahlar gelsin. O taşları atarken aslında o taşla beraber o günahınızı da attığınızı hayal edin. O günahınızdan da uzak duracağınız sözünü verin. Şeytan taşlamada attığımız taşlar ortalama nohut büyüklüğündedir. Taşları Müzdelife sınırlarından toplayın."

Suudi Arabistan'dan kaçak hacca sıfır tolerans

**CEZALAR
CAYDIRICI**

Suudi Arabistan yönetimi, son yıllarda giderek sertleştirdiği kaçak hac önlemlerini bu yıl sıfır toleransla sürdürüyor. Hac mevsimi yaklaşırken, Mekke'ye kaçak yollarla girmeye çalışan hacıları engellemek için çölde dron uçuruluyor. Dün de 13 kaçak hacıyı Mekke'ye sokmaya çalışan 7 kişilik bir şebeke gözaltına alınıp hapis cezası verilirken, kaçak hacılar da 20 bin riyal ve 10 yıl giriş yasağıyla cezalandırıldı.

► Müslümanlar, hac mevsimini karşılamaya hazırlanıyor. Kutsal topraklarda da bir yandan hacıların karşılanması için çalışmalar sürerken diğer yandan da kaçak hac girişimlerinin engellenmesi için önlemler sertleştiriliyor. Suudi Arabistan yönetimi, bu yıl güvenlik güçlerinin çöldeki kaçak geçişleri engellemek için dronlarla çözü gözetim altında tuttukları tatbikatların görüntülerini paylaşmıştı. Suudi Arabistan İçişleri Bakanlığı, dün hac vizesi olmayan kişileri usulsüz yollarla Mekke-i Mükerrreme'ye taşımaya çalışan bir şebekeyi suçüstü yakaladı.

YÜKSEK CEZA UYGULANIYOR

► Bakanlık, kuralları ihlal eden organizatörlere hapis ve ifşa cezası verirken, vizesiz hacı adaylarına ise 20'şer bin riyal para cezası ve 10 yıl ülkeye giriş yasağı getirdi. Öte yandan Hac Bakanlığı, 25 gün sonra başlayacak hicri 1448 yılının umre vize programını da ilan etti. Sezonluk İdari Komiteler, yasa dışı taşımacılık

yapan kişilere 100 bin Suudi Riyali'ne (yaklaşık 26 bin 600 dolar) varan rekor para ve hapis cezası verdi. Bu kişilerin isimlerinin yerel medyada açıkça ifşa edilmesine ve suçta kullanılan araçlara el konulmasına hükmedildi. Kaçak giriş yapmaya çalışan kişilere ise 20 bin riyal para cezası kesilerek yabancı uyrukluların sınır dışı edilmesine ve 10 yıl boyunca ülkeye girişlerinin yasaklanmasına karar verildi.

YENİ SEZON TAKVİMİ ŞİMDİDEN HAZIR

► Suudi Arabistan Hac ve Umre Bakanlığı'ndan bu yıl güvenlik önlemlerinin yanı sıra lojistik alanda da ezber bozan bir hamle geldi. Bakanlık, mevcut hac operasyonları henüz tamamlanmadan, yeni sezon hicri 1448 yılı umre takvimini resmen ilan etti. Resmi takvime göre, yeni dönem vize başvuruları 31 Mayıs 2026'da açılacak Dünya genelindeki umre yolcuları, 1 Haziran 2026'dan itibaren hükümetin resmi "Nusuk" platformu üzerinden izinlerini alarak Mekke'ye giriş yapabilecekler. ► DIŞ HABERLER

YURT İÇİ 41 YURT DIŞI 70 GÖZLEM NOKTASI

Hilal görüldü, bayram 27 Mayıs'ta başlıyor

Diyaret İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu, dünya genelindeki 111 gözlem noktasında yapılan çalışmalar sonucunda zilhicce ayı hilalinin görüldüğü, dolayısıyla **Kurban Bayramı**'nın 27 Mayıs'ta başlayacağını bildirdi. Hilal gözlemleri, yurt içinde 41, yurt dışında 70 şehirde yapıldı. Avustralya'dan Amerika'ya kadar toplam 111 noktada yapılan gözlem çalışmalarında yurt içinde 15, yurt dışında ise 7 şehirde hilalin görüldüğü tespit edildi.

Türkiye ile birlikte 32 ülkenin dini makamlarınca hilalin görüldüğü, zilhicce ayının 18 Mayıs'ta başladığı ve **Kurban Bayramı**'nın 27 Mayıs'ta idrak edileceği ilan edildi.

Öte yandan, **Diyaret İşleri Başkanlığı**, taşra teşkilatına 338 güvenlik görevlisi, 216 aşçı ve 574 temizlik görevlisi alacak. Adaylar, 22 Mayıs-5 Haziran tarihlerinde "sinav.diyaret.gov.tr" adresinden başvuru yapabilecek.

KAFİLE KAFİLE KABRİSTANA ULAŞIYORLAR

Hacı adayları Cennetü'l-Muallâ'ya **akın ediyor**

Müslümanlar kafil kafil hac ibadeti için kutlu şehre ulaşıyor. İlk olarak umre tavafi ve sayını yerine getiren hacı adayları, daha sonra şehirdeki Peygamber efendimize ait hatıraların olduğu mekânları ziyaret ediyorlar. Bu mekânların en başında Peygamber efendimizin hanımı, çocuğu ve arkadaşlarının medfun bulunduğu Cennetü'l-Muallâ Kabristanı geliyor. Kâbe-i Muazzama'ya 2 kilometre mesafede bulunan bu kabristanda en önemli ziyaret Peygamber Efendimizin zevcesi Haticetü'l-Kübra validemize oluyor.

Dünyanın birçok bölgesinden

gelen Müslümanlar, bu kabirleri tek tek ziyaret edip dualar ediyorlar. Münferit olarak veya kafileler ile rehberler eşliğinde kabristanda ziyaretlerini yapan hacı adayları, samimi tavırları ve birbirlerine gösterdikleri hürmet ile de ilgi çekiyor.

Osmanlı'nın yüzyıllarca mübarek beldelere hizmet ettiği dönemlerde 70 civarında büyük sahabe-i kiramın türbelerinin olduğu Cennetü'l-Muallâ Kabristanı'nda bugün büyüklerimizin yerlerini gösteren isim yazılı mezar taşları bile bulunmuyor. **Irfan Altıkardes**
MEKKE-İ MÜKERREME İHA

Müminler mukaddes mekanları tekbirlerle ihya ediyor

Son hacı kafilesinin bugün yola çıkmasıyla, yaklaşık 85 bin hacı adayının intikali tamamlanacak. 25 Mayıs'ta Arafat'a çıkıp bayramı orada idrak edecek olan hacıların yurda dönüş yolculuğu 31 Mayıs-19 Haziran tarihlerinde gerçekleşecek.

Hac farızasını yerine getirmek üzere dünyanın dört bir yanından **kutsal** topraklara akın eden müminler, **Mekke-i Mükerreme**'deki mukaddes mekanları **ziyaret** ederek manevi bir iklimde günlerini ihya ediyor. Mescid-i Haram, günün her saatinde aşkla ve vecdle **ibadet** eden hacı adaylarının akınına uğruyor. **Kutsal** mekandaki yoğun mesai kesintisiz sürerken, görevli ekipler tarafından **Kabe** etrafındaki tavaf alanı

titizlikle temizlenerek hazır hale getiriliyor. Aralarında Türklerin de bulunduğu hacı adayları, kabileler halinde başta vakfe mahalli Arafat olmak üzere; Hira Mağarası, Sevr Mağarası, Müzdelife, Mina, sahabe-i kiramın metfun bulunduğu Cennet-ül Mualla ve Cin Mescidi gibi **İslam** tarihinin nişanelerini tekbir ve telbiyelerle **ziyaret** ederek mukaddes toprakların feyzinden istifade ediyor.

Hac yolculuğunda sona gelindi:

SON KAFİLE YOLA ÇIKIYOR

Diyaret İşleri Başkanlığının “2026 Yılı Hac Organizasyonu” kapsamında 18 Nisan’da Türkiye genelinden başlattığı kutsal topraklara gidiş turları bugün itibarıyla tamamlanıyor.

MEKKE’YE hareket edecek olan bu son kafiye ile birlikte, Türkiye’den kutsal topraklara giden yaklaşık 85 bin hacı adayının intikali sorunsuz bir şekilde son bulmuş olacak.

detlerini icra edecek. İhramdan çıkarak hacı unvanını alacak olan vatandaşlar, 27 Mayıs’ta başlayacak olan Kurban Bayramı’nı Mekke ve Medine’de idrak etmenin manevi coşkusuyla yaşayacak.

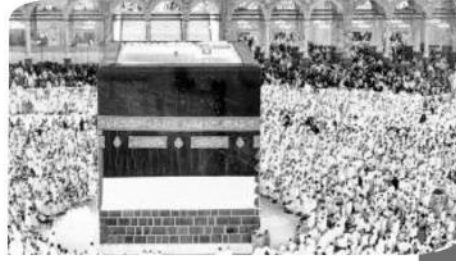
ARAFAT VE BAYRAM TAKVİMİ NETLEŞTİ

Kutsal topraklara ulaşan hacı adayları, hac farızalarını yerine getirmek üzere 25 Mayıs akşamından itibaren Arafat’a çıkacak ve burada vakfeye duracak. Arafat’ın ardından Müzdelife ve Mina yolculuğunu gerçekleştirecek olan hacılar, Cemerat alanında şeytan taşlama ibadetini tamamladıktan sonra Kabe’ye geçerek farz tavafı ve say iba-

YURDA DÖNÜŞLER 31 MAYIS’TA BAŞLIYOR

ibadetlerini ve bayramı kutsal topraklarda tamamlayacak olan hacıların Türkiye’ye dönüş planlaması da yapıldı. Hacı kafiyesinin yurda dönüş yolculuğu 31 Mayıs tarihi itibarıyla başlayacak. Dönüş operasyonunun yoğunluk ve planlamalar dahilinde 19 Haziran’a kadar kademeli olarak devam edeceği bildirildi.

Son hacı kafilesi bugün yola çıkacak

HAC farızasını yerine getirmek için Türkiye'den **kutsal** topraklara gidecek son hacı kafilesi, bugün yola çıkacak. **Diyanet İşleri Başkanlığı'nın** "2026 Yılı **Hac** Organizasyonu" kapsamında 18 Nisan'da Türkiye'den Suudi Arabistan'a başlayan **hac** yolculuğu bugün itibarıyla sona erecek. **Mekke**'ye hareket edecek kafileyle birlikte yaklaşık 85 bin hacı adayının **kutsal** topraklara gidişi tamamlanacak. Hac adayları **hac** farızalarını yerine getirdikten sonra 25 Mayıs akşamından itibaren Arafat'a çıkacak ve orada vakfeye duracak. Buradan Müzdelife ve Mina yolculuğu yapacak hacılar, Cemerat'ta şeytan taşladıktan sonra **Kabe**'ye giderek tavaf ve say gerçekleştirecek. Daha sonra ihramdan çıkacak hacılar, 27 Mayıs'ta başlayacak **Kurban Bayramı**'nı **kutsal** topraklarda idrak edecek.

Son **hac** kafilesi de **kutsal** topraklarda

HAC vazifesini yerine getirmek için Türkiye'den **kutsal** topraklara gidecek son hacı kafilesi, bugün yola çıkacak. **Mekke**'ye hareket edecek kafileyle birlikte yaklaşık 85 bin hacı adayının **kutsal** topraklara gidişi tamamlanacak. Hacı adayları **hac** farizalarını yerine getirdikten sonra 25 Mayıs akşamından itibaren Arafat'a çıkacak ve orada vakfeye duracak. Buradan Müzdelife ve Mina yolculuğu yapacak hacılar, Cemerat'ta şeytan taşladıktan sonra **Kabe**'ye giderek tavaf ve say gerçekleştirecek. Daha sonra ihramdan çıkacak hacılar, 27 Mayıs'ta başlayacak **Kurban Bayramı**'nı **kutsal** topraklarda idrak edecek. Hacıların yurda dönüş yolculuğu ise 31 Mayıs'ta başlayacak. Kafilelerin dönüşü 19 Haziran'a kadar sürecek.

ON YIL ÜLKEYE GİRİŞLERİNİ YASAKLADI

Suudi Arabistan, hac vizesi olmayan 13 kişiyi sınır dışı etti

Suudi Arabistan İçişleri Bakanlığı, hac vizesi olmayan kişileri usulsüz yollarla Mekke-i Mükerrerme'ye taşımaya çalışan bir şebekeyi suçüstü yakaladı. Bakanlık, kuralları ihlal eden organizatörlere hapis, para ve ifşa cezası verirken, vizesiz yakalanan 13 hacı adayına ise kişi başı 20 bin riyal para cezası ve 10 yıl ülkeye giriş yasağı getirerek sınır dışı etti. Çete üyelerine de 100 bin

riyale (yaklaşık 26 bin 600 dolar) varan rekor para cezaları ve hapis cezası verdi. Öte yandan Hac Bakanlığı, 25 gün sonra başlayacak hicri 1448 yılının umre vize programını da ilan etti. Resmî takvime göre, yeni dönemin uluslararası umre vizesi başvurularının 31 Mayıs 2026 tarihi itibarıyla resmen açılacak. **Serhad Akılı - Muhammed Akif Arvas** MEKKE-İ MÜKERREME İHA

Katliamı önleyen üç kahraman

SAN
DIEGO'DA
BÜYÜK YAS

Biri kapıda saldırganlara karşı durdu, biri insanları uzaklaştırdı, diğeri yardım için kurşunlara doğru koştu. Amin Abdullah, Mansour Kaziha ve Nader Awad, San Diego'daki katliamın daha da büyümemesi için canlarını veren üç kahraman oldu.

Amin
Abdullah

Mansour
Kaziha

Nader
Awad

▶ ABD'nin San Diego kentindeki İslam Merkezi'nde yaşanan terör saldırısı, geride büyük bir acı bırakırken, faciayı daha da büyümeden durdurmaya çalışan üç kişinin hikâyesi toplumun hafızasına kazındı. Yetkililer, saldırıda hayatını kaybeden Amin Abdullah, Mansour Kaziha ve Nader Awad'ın, saldırganlara karşı insanları korumak için hayatlarını ortaya koyduğunu açıkladı. Cami imamı Taha Hassane, hayatını kaybedenler için "Onlar toplumumuzun kardeşleri, kahramanlar ve şehitleridir" ifadelerini kullandı. Polisin nefret suçu olarak soruşturduğu terör saldırısında, iki genç saldırgan camiye silahla girerek ateş açtı. Yetkililer, saldırganlardan biri için annesinin daha önce polise kayıp ve intihar riski ihbarında bulunduğunu açıkladı. Saldırganlar araçlarında intihar

etti. San Diego'daki Müslüman toplumu şimdi üç kahramanını gözyaşlarıyla uğurlarken, onların fedakârlığı saldırının daha büyük bir trajediye dönüşmesini önleyen cesaret örneği olarak anılıyor.

78 YAŞINDAKİ GÖNÜLLÜ

Hayatını kaybeden 78 yaşındaki Mansour Kaziha, caminin kuruluşundan bu yana merkezde görev yapan en önemli isimlerden biriydi. "Abu Ezz" lakabıyla tanınan Suriyeli Kaziha, caminin günlük işlerinden iftar yemeklerine kadar birçok konuda gönüllü çalışıyordu. Beş çocuk babası olan Kaziha'nın oğlu, babasını "hem toplumun hem ailemizin direği" sözleriyle anlattı.

KURSU NLARA SİPER OLDU

57 yaşındaki Nader Awad ise saldırı sırasında evindeydi. Silah seslerini duyunca camiye doğru koştu.

Eşi İslam okulunda öğretmen olan Awad, insanları korumaya çalışırken yaşamını yitirdi. İmam Hassane, onun her gün camide ibadet eden, toplum içinde sevilen biri olduğunu söyledi.

ONLARCA HAYATI KURTARDI

Saldırının en dikkat çeken isimlerinden biri ise güvenlik görevlisi Amin Abdullah oldu. 51 yaşındaki Abdullah'ın saldırganların içeri girmesini engellemek için büyük mücadele verdiği belirtildi. Polis Şefi Scott Wahl, "Onun kahramanca davranışı olmasaydı saldırı çok daha büyük bir katliama dönüşebilirdi" dedi. Sekiz çocuk babası olduğu belirtilen Abdullah için sosyal medyada yüzlerce taziye mesajı paylaşıldı. Kızı Hawaa Abdullah, babasının görevini büyük ciddiyetle yaptığını anlatarak, "Molaya çıktığında kötü bir şey olur diye bazen yemek bile yemedi" dedi. ▶ **DIŞ HABERLER**

İslamofobik saldırının ardından acı ve öfke

■ San Diego İslam Merkezi'ne düzenlenen ölümcül saldırının ardından kentte acı ve öfke iç içe geçti. California'daki cami yerleşkesinde 18 Mayıs'ta ateş açan 17 ve 18 yaşlarındaki iki saldırgan, aralarında güvenlik görevlisinin de bulunduğu üç kişiyi öldürdü; olay nefret suçu şüphesiyle soruşturuluyor. Saldırı sırasında içeride yaklaşık 140 çocuğun bulunması, facianın ne kadar büyük bir katliama dönüşebileceğini ortaya koydu. Hayatını kaybeden güvenlik görevlisi Amin Abdullah'ın saldırganlara karşı koyarak okuldaki görevlilere "kapıları kilitleyin" uyarısı yaptığı,

Mansour Kaziha ve Nadir Awad'ın da camiyi savunmaya çalışırken vurulduğu bildirildi. Saldırının ardından yüzlerce kişi Lindbergh Park'ta bir araya gelerek kurbanlar için dua etti; cami önüne çiçekler ve mumlar bırakıldı. FBI, saldırganların internet ortamında tanıştığını, din karşıtı ve nefret içerikli paylaşımlarda bulunduğunu açıkladı. Şüphelilerle bağlantılı adreslerde yapılan aramalarda 30 ateşli silah ele geçirildi; başka saldırı planları olup olmadığı araştırılıyor. Sosyal medyada ise saldırıya ait olduğu öne sürülen görüntüler yayımlandı. -KARAR

MUKADDESATIMIZ SALDIRI ALTINDA

HAREM-İ İBRAHİM'E SİYONİST SALDIRILAR

Filistin Vakıflar ve Din İşleri Bakanlığı, Harem-i İbrahim Camisi'nin duvarlarının İsrail bayrağı renkleri ve İbranice sloganlarla aydınlatılmasını kınayarak, bunun caminin kutsallığına yönelik "açık bir saldırı" olduğunu belirtti.

B AKANLIKTAN yapılan yazılı açıklamada, işgal altındaki Batı Şeria'nın El Halil kentindeki Harem-i İbrahim Camisi'nin duvarlarının İsrail bayrağının renkleriyle aydınlatılmasının "caminin kutsallığına ve Müslümanların duygularına yönelik açık bir saldırı" olduğu vurgulandı. Açıklamada, Harem-i İbrahim Camisi'nin "gayrimüslimlerin hiçbir hakkının bulunmadığı tamamen İslami bir vakıf" olduğu ifade edildi.

ACIL MÜDAHALE ÇAĞRISI

Cami içerisindeki İsrail uygulamalarının "gecersiz" olduğu kaydedilen açıklamada, bunların "tarihi özelliklerini değiştirmeye ve silah zoruyla Yahudileştirilmiş yeni bir gerçeklik dayatmaya yönelik tehlikeli girişimler" olduğu belirtildi. Uluslararası topluma ve insan hakları kuruluşlarına, İslami kutsal mekanlara yönelik ihlalleri durdurmak

icin "acil müdahalede bulunma" çağırısı yapılan açıklamada, Filistinliler de Harem-i İbrahim Camisi'ni korumak ve İslami-Arap kimliğini muhafaza etmek amacıyla camide bulunmaya davet edildi.

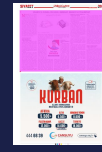
CAMI AVLUSUNDA PROVOKATİF DAVRANISLAR

İnsan hakları aktivisti Arif Cabir de AA muhabirine yaptığı açıklamada, Filistin topraklarını gasbeden İsraililerin dün akşam Harem-i İbrahim Camisi'nin yanında kutlama düzenlediğini söyledi. İsraililerin, "1967'de El Halil'in işgal edilmesinin yıl dönümünü kutlamak amacıyla" cami duvarlarını mavi ışıklarla aydınlatıldığını belirten Cabir, cami avlusunda yüksek sesli müzik yayını yapıldığını aktardı.

MÜBAREK MEKÂNDAN EZAN ENGELİ

FİLİSTİN Vakıflar ve Din İşleri Bakanlığı'nın aylık raporuna göre, İsrail makamları nisan ayı boyunca Harem-i İbrahim Camisi'nde ezan okunmasını 91 kez engelledi. İsrail, 25 Subat 1994'te fanatik bir Yahudi'nin Harem-i İbrahim Camisi'nde 29 Filistinliyi şehit ettiği katliamın ardından camiyi yüzde 63 Yahudiler, yüzde 37 Müslümanlar için olmak üzere iki bölüme ayırmıştı.

ZİLHİCCE AYINDA ON GECE: BEREKET, İBADET VE TESLİMİYET

NESNELER onu var edenin onlara affettiği değer kadar kıymet taşır. Eşya, onu üretenin verdiği değer kadar mana taşır. Zaman ve mekân da bir eşyadır. Allah zamanın bazı dilimlerine manevi bir değer atfetmiştir. **Kabe**'nin inşa edildiği taşlar, Allah buraya değer affettiği için **kutsaldır**. Ramazan ayı, bir zaman dilimidir. Allah bu aya değer affettiği için saygındır ve **kutsaldır**. Arafat da böyledir. Dinin sembolüdür. Ancak bu değerlilik, kendi gücünden değil, Allah'ın oraya manevi değer atfetmesindedir. Çünkü zamanı da mekânı da yaratan Allah'tır. Bunlara değer veren, Allah'tır. Onun kıymet affettiği zaman ve mekânlar, **Müslümanlar** için de hürmet edilmesi gereken şiarlardır. Bunlara hürmet etmek, kalbin takvasını gösterir.

ZAMANI VAR EDEN, ONAN ANLAM DA YÜKLEYEBİLENDİR!

Allah'ın değer verdiği zaman dilimlerinden birisi, Zilhicce ayının on gecesidir. Bu on gece, **ibadet** ve taat ayıdır. Bu on gecenin kıymeti, kitap ve sünnetle sabittir. Hz. Peygamber'den beri tüm **Müslümanlar**, bu günleri ve geceleri hayırla geçirmeyi yaşam tarzı haline getirmiştir. **Müslümanların** yaşantısı böyledir; gelenekleri de buna göre şekillenmiştir.

Mekke'de nazil olan ve iniş sıralamasında onuncu sırada yer alan Fecr Süresi'nin ilk ayetleri Zilhicce ayının on gecesini anlatmaktadır. Bu nedenle sürede "ve'l-fecri ve leyâlin aşrin ve ş-şef'i ve'l-vetri" yani "Şafağa ve on geceye ve çifte ve teke yemin ederim" denilmiştir (Fecr 89/1-2). Müfessirlerin tamamına göre ayette geçen leyâlin aşr ifadesi on gece demek olup Zilhicce'nin on gecesini anlatmaktadır (Zeyd b. Ali, Mukâtil b. Süleyman). Dokuz gündüz ve on geceden oluşur. Onuncu gündüzü, **Kurban Bayramı**'dır.

İslam'da gün, geceden başlar. Bunu şu şekilde misallendirebiliriz: Perşem-

be günü akşam namazını kıldıktan sonra Cuma günü başlamış olmaktadır. Bu nedenle oruç tutacağımız günün bir gün öncesinde teravih namazı kılarız. Zira Ramazan ayı başlamıştır. İmam Mâlik, bu durumu şöyle izah etmiştir: "Gündüzler, geceyle birlikte- dir. Gece, gündüzden önce başlar. Bu **kural**, kameri (takvime yani ayın hareketlerine) göredir ve Allah **ibadetler** için bu hesabı belirleyici kalmıştır. Aynı şekilde Allah, günün geceden önceye yerleştirildiği güneş (takvimi) hesabına göre de gecim, vakfe gibi gelenek ve âdetleri düzenle koymuştur." Günün geceden başladığı **kuralmı** İbn Âbidîn (ö. 1252/1836) "geceler, ardan sıra gelen gündüze tabidir" sözüyle anlatmıştır. Ona göre "Ramazan Bayramı'ndan bir gün önce de teravih kılmayız. Çünkü artık bayram günü başlamıştır. Bunun istisnası **hac ibadeti** sırasındadır. Arafat gecesi, Teraviye gününe (Hacın rükünlerinden Arafat vakfesine çıkışın başlangıç vakti

olan zilhicce ayının sekizinci günü) tabidir. **Kurban Bayramı**'nın ilk günü (veym terviye) Arafat gününe tabidir." (Reddü'l-muhtâr, II, 220).

**Doç. Dr. Harun
BEKİROĞLU**

harunbekiroglu@milligazete.com.tr

ZİLHİCCE: MANEVİ BEREKET AYI!

Müfessirler, Zilhicce ayının değerini anlatan bu ayetteki kelimeleri detaylı olarak izah etmiştir. Marife olan el-Fecr kelimesine Zeyd b. Ali "gündüz" manası yüklemiştir. Mukâtil b. Süleyman'a göre "hacılarm **Kurban Bayramı**'nın birinci günü olan) yavm nahr günü'nde Arafat vakfesinden sonra Mützelim'e indikleri sabah- tır". Mücâhid'e göre tüm sabahlar demek değildir. Bu, özel bir sabahı işaret etmekte olup "sadece **Kurban bayramı** sabahı" demektir. Müfessirlerin tamamına göre ayette bahsedilen on gece, Zilhicce ayının ilk on gecesidir (Zeyd b. Ali, Mukâtil b. Süleyman,). Dokuz gündüz ve on geceden oluşur. Onuncu gündüzü **Kurban Bayramı**'dır.

delife'ye yani) Cem'e indikleri sabah- tır". Mücâhid'e göre tüm sabahlar demek değildir. Bu, özel bir sabahı işaret etmekte olup "sadece **Kurban bayramı** sabahı" demektir. Müfessirlerin tamamına göre ayette bahsedilen on gece, Zilhicce ayının ilk on gecesidir (Zeyd b. Ali, Mukâtil b. Süleyman,). Dokuz gündüz ve on geceden oluşur. Onuncu gündüzü **Kurban Bayramı**'dır.

ZİLHİCCE VE HAC: İBADET VE CİHAD TOPLANTISI

Zilhicce'nin kıymeti, barındırdığı **hac ibadetiyle** yakından ilişkilidir. **Hac, Müslümanların** yıllık toplantısıdır. Ümmetin buluştuğu; tevhid ve adalet üzere ahilleştiği mekândır.

İmam Mâtürîdî'nin Fecr Süresi'nin ilk ayetleriyle Zilhicce ayının bağlanmasına getirdiği izah, uzunca alıntı yapılması gereken kıymetli bir değerlendirmedir. Mâtürîdî şöyle demektedir: "Arapların şöyle bir geleneği vardı: Bir şeyi güzel ve değerli gördüklerinde onlara hürmet ederlerdi. Hürmet ettiklerinde de yemin ederken onun adıyla yemin ederlerdi. Binaenaleyh Yüce Allah, **hac ibadetine** ve hacca geçeceği zaman dilimlerine lâtif hikmetler ve harika planlar yerleştirdi.

■ Bu hikmetlerden ve planlardan biri şudur: **Hac ibadeti**ni yapacağı mekânı, mahlûkat için güvenli bir sığınak (me'men) haline getirdi. Öyle ki emniyet bahşettiği varlıklar, buradaki güvenin nasıl kurulduğunu anlayamıyorlar.

■ İkincisi şudur: Allah mahlûkatı birbirine ısındırdı. Öyle ki aralarında ki soğukluğa ve düşmanlığa rağmen, orada toplanmayı arzuluyorlar ve aralarındaki bu ülfetin nasıl kurulduğunu kavrayamıyorlar.

■ Üçüncüsü şudur: Allah, **Mekke** halkının yeryüzünde güven içinde dolaşmasını lütfetti. Hatta bu konuda Hz. Peygamber'e "(Putperest Arap) kâfirlerin (konfor, servet ve emniyet içinde) diyar diyar dolaşması seni aldatmasın!" (Al-İmran 3/196) demiştir.

■ Dördüncüsü şudur: Diğer bölgelerdeki insanlara, **Mekke** halkına ihtiyaç duydukları azık, erzak ve diğer şeyleri taşımalarını sağlamıştır. Onları, **hac** amacıyla **Mekke**'ye ulaşmak için büyük bir meşakkat çekmeleri gerekmesine rağmen oraya gelmeyi arzu edecek hale getirdi. Tüm bu meşakkatler **hac** için yola çıkmalarına engel ol-

madı.

Bütün bu saydıklarımızla, **Mekke** haremünde, onların gücünün ve planlamasının ötesinde anlamlar ve ince-likler olduğu ortaya çıktı. Bu yüzden bunların zikredilmesi, öldükten sonra dirilişin gücüne olan inancı zorunlu kıldı ve (müşrik Arapların) bu konudaki şüphelerini ortadan kaldırdı. Böylece o, bu zamanların ve günlerin büyüklüğüne yemin etti; çünkü bunlar **hac** zamanlarıdır ve **hac ibadeti**ni rükünleri bu günlerde yerine getirilir. Arapların babalarına, dedelerine ve putlarına yemin etmeleri âdetti; çünkü de yemin ederken onun adıyla yemin ederlerdi. (Hac vakitleri de) onlar için çok değerliydi, bu yüzden Kur'an'da Arapların âdetlerine uygun olarak bunlara yemin edildi. Bu **hac** zamanlarına, eş-şef' (çift) ile el-vetr (tek) günler ve el-fecr (şafak vakti) dâhildir. Bu yüzden Araplar şöyle derdi: "(Çift gün) **Kurban Bayramı**'nın birinci gündüdür. Zira (Zilhicce ayının) onuncu gündüdür. (Tek gün) ise Arefe gündüdür. Zira Zilhicce ayının dokuzuncu gündüdür."

AREFE: GÜNAHLARIN TEMİZLENDİĞİ GÜN

Aşhâb, Zilhicce'nin on günü **ibadeti**ni yoğunlaştırdı. Hacı olmayanların arefe günü oruç tutması sünnettir. Hz. Aişe'nin çok sıcak bir arefe gününde oruçlu olduğunu gördüler. Sıcaklığın etkisini kırmak için başından aşağıya su döküyordu. Çevresindekiler bu kadar zorluğa neden tahammül ettiğini sordular. "Bugün tutulan orucun ne kadar faziletli olduğunu bilseydiniz orucumu bozmamı önermezsiniz. Çünkü Resulullah, "Arefe günü, önceki yılın arefesiyle arasında geçen günahlara kefarettir" buyurmuştu" dedi.

Her vakit namazı cemaatle kılınması makbul olan bu günlerin sonu, **kurban keserek** ve teşrik tekbirleriyle hacın ruhunu yaşayarak tamamlanır. Sonu bu dünyada saadet; ahirette dar-ı saadet olur. Bayramınız mübarek olsun.